

NAPREJ

Glasiło jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 11.

V Ljubljani, petek dne 27. julija 1917.

Leto I.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Franc Škanska ulica štev. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrť leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglaš in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

O naših narodnih problemih.

I.

Ako bi komu prišlo na misel, da vpraša po slovenskem narodnem programu, to je po tem, kar je skupnega vsemu slovenskemu ljudstvu, bi dobil zelo različne in nezadostne odgovore. Našel bi dovelj programov; pri vsakem zavednem strankarju bi našel najmanj enega. Toda najbrže bi niti eden od teh ne bil tak, da bi se smelo potrditi, tega prizna vsak Slovenec, pa naj pripada politično tej ali oni stranki. Niti politično, še manj seveda kulturno, še nismo Slovenci tako daleč, kot so na priliko Čehi ali Danci, kjer ima celotno ljudstvo svojo skupno narodno voljo, zahteve in stremljenja, ki so skupna vsem, priznana od vseh.

Kako je izgledalo takozvano „politično življenje“ pri nas? Ob volitvah so se oglašile politične stranke in so pojasnevale svoje programe, ki so jih hotele zastopati in realizirati v korist celotnega slovenskega ljudstva. V teh programih se najde tu ali tam kaj bistvenega o gospodarskem, kulturnem in političnem položaju in stremljenju slovenskega ljudstva vobče. Vendar so nam jasni vpogled zameglile zahteve in želje vsakdanjega značaja. Velikih linij naše dosedanje politično življenje ni poznalo, ker ni bilo ne časa ne prostora za nje. Razvojne tendence celotnega slovenskega ljudstva so nam bile neznane; poznali smo jih komaj fragmentarno. Segali smo po tujih vzorih, nepoznavajoči lastne življenjske razmere. Kulturne in politične tendence, ki vladajo svet, spraviti v sklad z našimi razmerami in nalogami — to je velika naloga bodočnosti.

Gospodarsko in socialno sestavo slovenskega ljudstva je treba šele ugotoviti.

Doslej pridobljeno spoznanje se dá opredeliti splošno tako:

1. Slovenci smo pretežno kmetiško ljudstvo. Toda naše poljedelstvo ni niti gospodarsko niti tehnično tako, da bi mogel kmet živeti zgolj od njega. Naše kmetiško ljudstvo živi deloma tudi še od obrti, domačih industrij in dninarstva. Zato nima enakih interesov na priliko z agrarnimi vlekmeti. Vobče naš kmetič sam obdeluje svoje posestvece, ki ga največkrat niti ne preživlja. Zato je takó pogostokrat primoran prijeti za popotno palico in se vsaj za nekaj let udinjati v ameriških rudnikih. Kje tiči poglobitvi vzrok tega pojava? Trdijo, da v prenizkih cenah deželnih produktov. Zato so odobrvali nekateri carinsko politiko avstrijskih in ogrskih velekmotov in njihove gospodarske interese so identificirali z življenjskimi interesi našega kmetiškega ljudstva. S številkami bi lahko dokazali, da slovenski poljedelec na priliko žita, posebno pa koruze, že v predvojni dobi ni pridelal niti za sebe dovelj. Koliko pa je carinska politika koristila našemu kmetiču pri živinoreji, še ni dognano. Dejstvo je, da se izseljevanje iz naših vasi ni omejilo; nasprotno je še naraslo. Proletarizacija med slovenskimi poljedelci je narasčala od leta do leta. Dosedanja carinska politika se torej ni izkazala kot pravo rešilno sredstvo za slovenskega poljedelca. Njegov gospodarski spas je mogoč le v povišani poljedelski produkciji in v tem, da se mu po možnosti odvzame breme hipotečnega suženja.

2. Meščanstvo je na slovenski zemlji še malo razvito; slovenska mestna kultura je še nezmatna. Kdo prevladuje v slovenskem meščanstvu? Ako izvzamemo primeroma majhno število veletrgovcev in samostojnih podjetnikov, se slovensko meščanstvo sestavlja po veliki večini iz duševnih delavcev, ki jih, gospodarsko vzeto, ni mogoče prištevatí k bogati buržvaziji. To meščanstvo živi zgolj od svojega duševnega dela; njegovi

dohodki se komaj krijejo z vsakdanjimi izdatki, ali pa celo ne. Veleindustrije je na Slovenskem malo in še ta ni — slovenska. Komaj uslužbenci — ročni in duševni delavci — so Slovenci. Kapitalist — bodisi podjetnik ali akcionar — je tujec, ki je pri nas plodonosno naložil svoje premoženje; nikoli se ne bo narodno asimilirál z nami. Zato danes pretežna večina slovenskega mladega meščanstva nima interesno nič, ali vsaj zelo malo, skupnega z interesi velekapitalističnega, velefinančnega, buržvaznega razreda. Njegovi interesi so temveč bolj sorodni splošnim gospodarskim interesom malega slovenskega kmetiča in industrijskega delavstva.

3. Delavstvo je na Slovenskem zelo različno. Industrijsko delavstvo je razmeroma maloštevilno, ker je industrija majhna. Poljedelskega delavstva je veliko več, ker ga množi nezadostna, premajhna poljedelska produkcija. Med delavstvo je vsaj gospodarsko prišteti tudi ono pretežno večino slovenskega meščanstva, ki živi zgolj od svojega duševnega dela in napora. Industrijsko delavstvo ima izrazito protikapitalistične interese, ker se mora braniti prevelikega gospodarskega izkoriščanja in stremeti po socialni in narodni pravičnosti in enakovelnosti na znotraj in nazven.

As.

Politični pregled.

— Razdor v „Češkem svazu“. Češki agrarni list „Večer“ razpravlja v uvodniku o bodoči taktiki čeških poslancev. 43 poslancev je bilo proti, 33 za to, da naj odloči skupna seja „Svaza“ z narodnim svetom in ob udeležbi Jugoslovanov, ali naj se udeležijo Čehi dela v ustavnem odseku ali ne. Naloga Jugoslovanov na tej seji je, da pregovore Čeha na sodelovanje. Tukaj ne gre za formalno vprašanje, pravi „Večer“, temveč za načelno. Vprašanje je: Ali naj rešijo Čehi

LISTEK.

PETER ST.:

Ruska žena.

(Konec.)

Poglejmo n. pr. le zadnjo, Vero Fignerjevo. Rojena in vzgojena v najugodnejših razmerah, je kot sedemnajstletno dekle prvič pomislila, da se vendar ne godi vsem ljudem tako dobro kot njej. Vedno jasneje je čutila, da spada k oni manjšini izvoljenih in da ima zato tudi dolžnosti do one ogromne večine, ki dela in trpi. Iz te ideje se je odil sklep koristiti in pomagati tem milijonom zapostavljenih. Tedaj je veljala medicina kot najpripravnejša za koristno socialno udejstvovanje, zato je odšla za svojimi sestrami v inozemstvo, kjer se je pridno posvetila studijam, obenem se je pa seznanila tudi s socialističnimi idejami. Njene sestre so se kmalu vrn le, delale in živele v tovarnah med delavci ter jih učile in organizirale. Kmalu so jih seveda zaprli

ter po parletnem preiskovalnem zaporu poslali kakor druge v Sibirijo. Po njihovi obsodbi je odšla v domovino tudi Vera ter se takoj pridružila socialistični propagandi, ki je obračala tedaj pozornost predvsem na široke mase naroda. Tja je odšla tudi ona kot zdravnica v nekem zemstvu in učiteljica ljudstva. Kmalu je imela zoper sebe vse ofieielne veljake svojega okrožja do zadnjega žandarja in začele so se najrazličnejše šikane, ki so na vse načine ovirale in onemogočale vsako njeno delovanje. Ostalo jej ni drugega, nego vrniti se nazaj v inozemstvo, ali pa začeti odkrit boj proti temu ofielnemu sistemu za osvobojenje Rusije in odločila se je, kot večina drugih, za zadnje. Možnost dela je bila pa dana tedaj le v okviru revolucionarne stranke, zato je stopila Vera Fignerjeva, kot večina drugih, vanjo, kjer se je odslej udeleževala deset let vseh socialističnih in revolucionarnih podjetij in zadnja širi leta je bila tudi ena najdelavnejših članov terorističnega komiteja ter bila direktno ali indirektno udeležena pri vseh atentatih v Petrogradu, Moskvi ali Odesi. Ker je imela ozke zveze v

vseh slojih, zato je zalagala in preskrbljevala stranki opetovano tudi potrebne vsote denarja. Čeprav je bila vsa Rusija kakor posejana z ogleduhi in ovaduhi, jo vendar še dve leti po carjevem umoru l. 1881. za katerega je izdelovala v svojem stanovanju bombe, niso mogli izslediti in šele po izdajstvu je prišla policiji v roke. Na smrt obsojena, je bila pomiloščena v dvajsetletno ječo v Schüsselburg, grob tolikih, iz katerega jo je rešila šele revolucija l. 1905. Komaj je zagledala zopet beli dan, jo že najdemo tudi delavno sredi svojih nekdanjih sodrugov in sodružic.

To je življenje Vere Fignerjeve, podobno vsem drugim, le da so bile nekatere takoj po obsodbi usmrčene, večina pa pregnana v strašne sibirskie katorge. Le če poznamo življenje v teh katorgah, spoštujemo lahko vso duševno veličino in neizmerno žrtvovanje za idejo tolikih mučnikov in mučenic ruskega socializma in revolucije. Medlo sliko nam nudi naslednja dogodka. Generalni guverner baron Korff je inspiciiral sibirskie katorge in pri njegovem vstopu v neko ječo ga ni hotela pozdraviti znana

že sedaj med vojno v državnem zboru češko vprašanje na podlagi pogajanj z Nemci, Italijani in drugimi Slovani, ali naj reši mirovni kongres to vprašanje, ki ne bo odločeval le o mejah velikih držav, temveč tudi o usodi takozvanih malih narodov. Del poslancev, ki jih vodi separatist Šmeral, je za rešitev med vojno. Ko je bil izjavil dr. Stransky v državnem zboru, da žele Čehi rešitve od mirovnega kongresa, tedaj so očitali Nemci Čehom, da so veleizdajalci. „Večer“ pravi: Čehi bi bili morali tedaj odgovoriti: Poljsko vprašanje bo rešeno le na mirovnem kongresu, ker tega vprašanja ni mogoče drugače rešiti kakor v sporazumu s Poljaki na Ruskem in Pruskem; kar je za Poljake samoposebi umevno, to je za Čeha zločin, ker češkega vprašanja ni mogoče rešiti brez ogrskih Slovkov. Mirovni kongres reši poljsko, češko in jugoslovansko vprašanje, da odstrani za vselej vse nemire in vsa ogroženja. Avstrijska vlada vé to in se trudi za to, da pripravi na Dunaju sporazum med Čehi, Jugoslovani in Nemci o načelih preureditve avstrijske ustave. Na znotraj utrjena bi nato nastopila Avstrija na mirovnem kongresu in dejala: „Glejte, sedaj so z Avstrijo zadovoljni Čehi in Jugoslovani. „Večer“ končno vprašuje: Ali nam lahko garantira katerikoli dunajski odsek češko slovaško državo? Ali lahko glasujejo na Dunaju o ustanovitvi take države? Ali lahko glasujejo o odločitvi Slovaške od Ogrske? Ves češki narod odgovarja na to: Take moči nima noben odsek, še volje nima za to. Češko slovaška država izide lahko le iz mednarodnih posvetovanj, iz mirovnega kongresa.

— **Politične stranke in parlament.** Baron Beck, kot cesarjev zaupnik, nadaljuje posvetovanja z voditelji političnih strank. Glavni namen posvetovanj je, da se ustvari močna, zanesljiva večina v državnem zboru. Ta večina naj se zedini na skupen program in naj odpošlje svoje zastopnike v bodoče ministristvo. Za sestavo večine prihajajo za enkrat v poštev sledeče stranke: Nationalverband, krščansko socialna zveza in klub nemških socialnih demokratov. Nekaj časa so računali tudi na Poljake, a sedaj kaže vse, da prevladuje v njihovem klubu radikalna struja, ki se ne zanima mnogo za avstrijske zadeve. Kam krenejo slovanske stranke in „Unio latina“, to pokažejo šele posvetovanja v Pragi, ki se vrše te dni. Jugoslovanski klub ima namen, da se udeleži dela v ustavnem odseku in da reši svoje zadeve na parlamentarnih tleh. Za ustvaritev večine v parlamentu je predpogoj enoten gospodarski in politični program. Parlament bo moral najprej rešiti predloge, ki jih je vrnila gosposka zbornica,

namreč predloge o vojnem davku, tri justične predloge in begunski zakon. Te predloge povzročijo lahko težke konflikte med gosposko in poslansko zbornico. Na jesen je treba sklepati o novem proračunskem provizoriju, z obravnavami o provizoriju bodo združene razprave o vseh važnih finančnih, socialnih in prehranitvenih vprašanjih.

— **Češki veleposestniki,** ki so izstopili svoj čas pod vodstvom grofa Clama iz volilnega odbora, so revidirali svoj program, da se lahko zopet zedinijo. V tem programu pravijo, da je treba obdržati „zgodovinske individualitete“ (to so namreč kronovine), da deželno avtonomijo okrepi zgolj konservativno politično delovanje, da mora ostati Češka edina in nerazdeljena in zato da vse to dosežejo, se bodo udeleževali ustavne revizije za novo zgraditev Avstrije. — Ta program je res „revidiran“ po najdemokratičnejših načelih. Človek bi želel, da ostanejo ti gospodje tudi „zgodovinske individualitete“ in lepo mirno počakajo, da jih druge „zgodovinske individualitete“ položijo v grob.

— **Aretacija Pilsudskega, ustanovitelja poljskih legij.** Wolfov urad poroča iz Varšave, da so tam aretirali Pilsudskega, nekdanjega brigadirja poljskih legij. Neposredni povod k temu je bil, da se je pri prestopu mej poljskega kraljestva poslužil ponarejenega potnega izkaza. Uradni komentar k omenjeni aretaciji omenja med drugim: Pilsudski, voditelj poljske socialistične stranke je bil ustvaritelj tajnih vojaških organizacij, ki so nastale l. 1905 najprej v Galiciji, potem po vsem Poljskem in celo med Poljaki v inozemstvu. Njegova misel je bila tudi od l. 1909 sem, da se ustanovi poljski vojni zaklad. Z izbruhom svetovne vojne, so stopile te poljske legije v vrste čet centralnih držav. Vojaško priznanje si je pridobil z drznim pohodom v Kielce. Ali kmalu so se pričeli konflikti. Pilsudskijeva narava se ni mogla zživeti v vojaško zahtevno pokorščino. Poslovil se je in se umaknil v Lublin. Po proklamaciji poljskega kraljestva in ustvaritvi provizoričnega državnega sveta, pa je stopil Pilsudski zopet v ospredje, postal član državnega sveta in delal dosti za ustanovitev poljske armade. Vsled ruske revolucije pa je nastal spor v državnem svetu med levico, kateri je pripadal tudi Pilsudski in ostalimi člani, ki so se zavzemali za monarhično obliko bodoče poljske države. Pilsudski in člani leve so vsled tega izstopili iz državnega sveta. Njegovo delovanje iz zadnjega časa je šlo za tem, da je ustvariti i v Galiciji posebne poljske vojaške enote.

— **Dogodki na Ruskem.** Ministrski predsednik Kerenski se je vrnil s fronte

in je izjavil ob tej priliki časnikarjem sledeče: Problem, ki ga imamo sedaj, je, da združimo oblast in jo napravimo bolj enostavno. Začasna vlada nima drugega cilja, kakor da obvaruje državo pred razjedajočimi učinki anarhije in da ozdravi armado. Opirajoča se na zaupanje ljudskih mas in armado reši vlada Rusijo in vlije njeno edinost iz krvi in železa. Naj bo že tako ali tako, nihče ne bo mogel izrabiti sedanjega položaja v to, da postavi stvari tako, kakor so bile pred izbruhom revolucije. V sedanjem trenutku je neobhodno potrebno, da ustavimo umikanje, da zavezimo gospodarski razsul in uredimo finance. Prebivalstvo mora pozabiti svoje osebne interese in postaviti v ospredje državne interese. Položaj na fronti je zelo težaven in zahteva junaške priprave. Ali prepričan sem, da je državni organizem dovolj močan, da izide iz vojne tako, da ne izgubi kakšnega dela. Na vsak način izpolni vlada svojo dolžnost. Z utrditvijo in izgradbo vseh pridobitev revolucije ustavi zločinsko delovanje onih, ki so hoteli postati njeni izdajalci.

— **Novi ministri na Ruskem.** Član dume in član začasne vlade Effenzov je postal justični minister, član dume Barišnikov pa minister za javno oskrbo.

— **Grška.** Kralj Aleksandret je podpisal dekret, s katerim sklicuje Venizelosovo zbornico poslancev. Kralj otvori zbornico s prestolnim nagovorom.

Iz naših dni.

Bil sem pri predstojniku X oddelka našega krajevnega urada. Mož je bil dobre volje. Lice mu je kazalo zdrave poteze, čelo ni bilo nagubano kot po navadi, kadar se je srdil nad kopico aktov pred seboj.

— „Kako je kaj, gospod predstojnik?“

Odgovor ni bil čemerer kot po navadi, smehlja je mi je gospod predstojnik velel sesti, vljudo je stisnil roko...

„No, kako li, že gre. Zlasti, če vidim, da pride semtertja moder ukaz...“

— „No, prav, prav! Kaj pa ste spet dobili?“

Gospod predstojnik mi je podal veliko polo, na kateri je bilo napisano v trdem uradnem jeziku: „Navodilo, kako naj se oglašajo stranke za dobavo in prejemanje predmeta, ki...“

Prišel sem čitati... Ko sem prečital, dam gospodu predstojniku polo nazaj. —

— „No?“

Odgovorim: — „Tega ne razumem.“

Predstojnik: „Jaz tudi ne — in veste — prišel je pripovedovati — tako je prav:

revolucionarka, krasna, v dosmrtno ječo obsojena Marija Kovalski. Za kazen jo je ukazal odvesti v neko drugo, bolj severno ležečo katorgo. Ponoči udere v celico poveljnik s častniki in vojaki in še spečo zgrabi ta dva in jo odnese v sani, s katerimi so jo odpeljali v neko neobljudeno poslopje. Tam se je morala v priči pijanih vojakov popolnoma preobleči, nakar so jo odpeljali. V protest za to surovost, je sklenila vsa katorga stavko z lakoto in prišlo je do ostrih nastopov med kaznenci in uradniki. Sklenili so odjenjati, če prestavijo nekega neprijazljenega uradnika. Ker se to ni zgodilo, mu priloži pri njegovem vstopu v ječo Nadežda Sigida, sodelavica gospe Kovalski, gorko kľofuto. Hotela je s tem pokazati, da tudi kaznenci ne prenašajo vseh surovosti. Nadežda Sigida je baš došla v ječo, malo prej je poginil v katorgi njen ljubljani mož, doma je morala pustiti dva otročiča, mater in sestre, ki jih je neizmerno ljubila in preživljala od svoje rane mladosti z bornim zaslužkom učiteljice. Baron Korff ji je prisodil zato 100 udarcev. Čeprav se je zdravnik odločno uprl pretepanju bolne Nadežde,

je bila kazen vendarle izvršena. Nezvestno od udarcev so prenesli v celico, kjer je kmalu izdihnila, stara komaj 26 let. Razburjenje med kaznenci je bilo veliko in čez nekaj dni so se tri sodružice zastrupile iz obupa in protesta in tudi med moškimi kaznenci se je eden ustrelil in dva zastrupila. Izpričevalo njene čiste duše sije iz pisma, ki ga je pisala Nadežda neposredno pred temi dogodki svojcem, v katerem pravi: „Verujte na končno zmago višjega in srečni boste. Ne bodite malosrčni, ljubite ljudi, ljubite resnico in dobro.“

Tak tek in tak konec ima življenje, ki se obeta ruski revolucionarki in vendar so le redke, ki bi omagale. Ne strašijo se največjega trpljenja, kar nam pričajo med stoterimi do smrti mučena Gesja Helfmannova, v ječi posiljena in zlorabljen Vetrova, ki se je nato polila s petrolejem in obupna sama zažgala ali Sofija Saviukova, kateri je umoril krvoločni Plehve vse tri sinove in soprog je z laznel od prevelikega trpljenja itd., itd., brezkončna procesija jih je.

Umljivo je samo po sebi, da vse preganjanje rodi le še silnejšo notranjo vez

med njimi, ki se izraža v vzornem prijateljstvu, ki se ne straši nobene žrtve in omogoči srečen izid blazno tveganih poizkusov, kadar je treba rešiti sodruga iz ječe, ali druge stiske — dokaz je n. pr. rešitev še živečega kneza Krapotkina. In tudi tu je ruska žena na svojem mestu, glavno delo opravljajo žene tudi v obsežni organizaciji „Revolucionarnega rdečega križa“, ki ima namen pomagati zaprtim in preganjanim revolucionarjem. „Prva je na mestu, kamor se je naselilo trpljenje in kjer trepeti vzdihovanje,“ kakor pravi lepo Nekrasov.

Šele če imamo pred očmi vsoto to težko sliko Rusije zadnjega stoletja, se zavedamo epohalnega kulturnega pomena ruske revolucije. Umljivo nam bo pa tudi, da se je rešil le narod, kojega ženstvo ima tako veliko politično tradicijo takega strašnega jarma, kakršnega je predstavljal carizem. Upajmo, da si ohrani svojo mlado svobodo, ki jo je kupil s srčno krvjo najboljših mož in žena vsega stoletja.

Naredba, ki je ne razumeš, je prava — kajti potem jo lahko razloži kakor ti bolj prija ...

In smejal se je s svojim prijetnim glasom.

Mlad praktikant neke oblastni je hotel po nalogu svojega gospoda šefa, da ugotovi število molznih krav v občini N. Kmetovalec Pavle Zavelčina je bil prvi, pri katerem se je gosp. praktikant oglašil. Pavel Zavelčina ga je sprejel prijazno kot se spodobi za gospoda odposlanca vplivne in mogočne oblasti. Šla sta v hlev.

Gospod praktikant je bil po sodbi Pavleta Zavelčine prvič v življenju v hlevu. Obrisal je naočnike, pogledal in vzel beležnico.

— „8 krav, kaj ne — 8 krav!“

Pavel Zavelčina ga je gledal.

„Gospod komisar — ne 8, samo 4.“

— „Kaj, kako pravite“ — gosp. praktikant si je zopet začel brisati naočnike — „štiri krave — štiri — jaz jih vidim osem, osem in nič več in nič manj.“

Glas gospoda praktikanta je donel odločno po prostornem hlevu.

Pavle Zavelčina pa je gledal gospoda praktikanta, ki je pisal v beležnico. Gospod praktikant je zaprl beležnico, se obrnil, poklonil ter odhajal ... Pavle Zavelčina pa je še gledal. — Mati kmetica so šli v hlev, da pogledajo po gospodarju.

— „Mati,“ dejal je gospodar Pavle, „gospod so zapisali, da imamo 8 krav v hlevu.“

Zasmejali so se mati: „Pavle, pa bi povedal, da so štiri krave, dva vola in dve telici — gospod so inladi, pa še ne poznajo.“

— „Imaš prav, mati — na to nisem mislil!“

Verus.

Dnevne beležke.

— **Oprostitev od črnovojniške službe.** Ministrstvo za deželno brambo odreja, da se oproste lahko dimnikarji, kovači, kovači, kolarji, sedlarji, sodarji in kleparji od črnovojniške službe, če služijo v zajedju, so za službo na fronti nesposobni in v svojem civilnem poklicu nepogrešljivi. Prošnje naj vlagajo prizadeti pri občinskih uradih, v Ljubljani v Mestnem domu v vojaškem uradu.

— **Amnestija.** Cesar je odlokom z dne 2. julija izpregladal ostanek kazni 41 obsojencem, ki so bili prekinili kazen iz osebnih ali splošnih vzrokov, 1441 obsojencem je omilil in izpremenil kazen.

— **Podpore za begunce** znašajo od 1. avgusta dalje po 2 kroni za osebo.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju mestne občine Ljubljane** od 15. julija do 21. julija 1917. Novorojenec 14, mrtvorojenec 2, umrlo je 24 oseb, od katerih je 14 domačinov in 10 tujcev. Na jetiki je umrlo 7 oseb, vsled mrtvouda 1 oseba, za različnimi boleznimi 16 oseb. Za nalezljivimi boleznimi so oboleli: za tifusom 2 domačina in 6 vojakov, za grižo 10 domačinov in 82 vojakov.

— **Članom konzumnega društva za Ljubljano in okolico** na znanje: Okrog 4. avgusta se bo razdeljevala v filialah kava. Za vsako osebo dobi član $\frac{1}{8}$ kg. Najporej dobe oni, ki so kavne karte oddali — potem pa oni, ki jih niso od aprovizacijskih komisij sprejeli. — Da ne bo pomote in nepotrebnega razburjenja, delila se bo kava na karte, ki se bodo izdajale 4. avgusta. Te karte bodo na videz dvakrat honorirane. — Kava bo veljala 1 kg 4 krone. Vsak dobi le v oni filiali, kjer po navadi kupuje.

— **Člane kons. društva za Ljubljano in okolico** pozivljamo, da oddajo dividendne znamke. Po prvem avgustu se jih ne bo

več sprejemalo. Z znamkami vred je odati tudi člansko knjižico.

— **Sp. Šiška.** Železničarji v Sp. Šiški, člani skupine drž. žel., pozor! Vse knjige, ki jih ima kdo izposojene iz knjižnice, naj jih vrne do 1. VIII. knjižničarju, ker se bo knjižnica preuredila.

— **Sodrug Anton Kocmur** je umrl 24. julija 1917. Rajni je brat sodruga Ivana Kocmurja, kateremu izrekamo naše sožalje.

— **Gostovanje članov kralj. hrv. zem. kazališta v Zagrebu v ljubljanskem dež. gledališču.** 2. in 3. avgusta gostujejo pod vodstvom karakternega igralca in režiserja Alfreda Grünhuta člani zagrebskega gledališča v tukajšnjem dež. gledališču. Prvi večer uprizore tridejansko dramo. Spored drugega večera obsega dve enodejanki, en dramatičen prizor in deklamacijo.

— **Pri nas in drugod.** Francoska zbornica je sprejela s 479 glasovi zakon, ki pravi: Vse vojne sirote in otroke v vojni ranjenih prevzame država v moralčno in gmotno varstvo. In pri nas?

— **Zastave.** Graški „Arbeiterwille“ piše: Štiri popoldne je. Z gradu, z oken rotovža razobešajo zastave in v tistem trenutku zaplapola v ljudeh, zbirajočih se na Mestnem trgu, veselo razpoloženje. Oni, ki hitro razumevajo, gredo dalje, naivneži postajajo. Ugibajo. Govore: „Minister za prehrano je v Gradcu.“ Potem se slišijo raztrgani stavki, najbolj lehkoverni jih izgovarjajo: „Več moke dobimo.“ — „Več moke“ vrisakajoč odmev prihaja od druge skupine. „Stročji fižol, kolerabce!“ Sami radostni vzkliki, ki se hipoma združijo v zbor veselja, ker je izgovoril nekdo besedo krompir preglasno. Posamezni živio-klici na Höferja zadone in ljudje mahajo s klobuki proti zastavam, ker menijo, da plapolajo zastave na čast ministru za prehrano tako veselo. Od ust do ust gre veseli vzklik: „Krompir!“ in kmalu se zveže beseda v stavek, ki zveni kakor pesem: „Krompir pride!“ Sedaj pride pojasnitev: „Zastave vise zato, ker so zavzeli Stanislav.“ — Veselo razpoloženje se razprši, ljudje se razhajajo in besede se slišijo kakor umirajoč odmev: „Oh, Stanislav ...“

— **Slovenski agitatorji za entento v Ameriki.** Avstrijske oblasti so izdale tirailico proti Janku Pleškotu, doma iz šentjernejske občine in proti Ludviku Benediku, doma od sv. Jošta, ker baje agitirata za entento v Ameriki. — Vohunstvo je res lepa naprava.

— **Pobega k sovražniku** so obdolženi: odvetniški pisar Marij Hetzenhuber, rojen v Ljubljani, pristojen v Podgori pri Gorici; mornar livar Rudolf Keršič, rojen v Ljubljani, enoletni prostovoljec Raj. Lapanje, rojen v Biljah pri Gorici; klepar Maks Potočnik, rojen v Ljubljani, pristojen v Kamniku; osumničen veleizdajec in zločinec proti vojni sili države je zasledovan eksportni akademik Franc Peternel z Bleda, ki je v ruskem vojnem vjetništvu v Odesi.

Aprovizacija.

Z ljubljanskega trga. V sredo je bil trg zopet v znamenju pravkar „določenih maksimalnih cen“. Hruške so izginile. Maksimalne cene so jih pregnale iz košar v sode. Okrog 9. zjutraj, ko smejo vojaški nakupovalci kupovati, se je začelo „mrkanje“. Branjevka mrkne z očmi, gospod narednik že ve, da je pripravljeno. Adijo — civilna Ljubljana, hrušk ne boš jedla! — Najzanimivejši prizor se mi je nudi pri branjevki, ki je imela zgodno zelje (glave) na prodaj. Pride delavka in vpraša, kaj stane „glava“; prime jo v roko, da jo potehta. Branjevka ležerno pove: 1 K 20 (ali šestdeset krajcarjev). Delavka gleda, ne verjame, je osupnjena — glava jej pade iz rok. Branjevka: „No — ali ni po ceni?“ Uboga žena delavska gre naprej, mrmraje:

Jo, kaj bo, če pojde tako dalje! Hudo, hudo postaja.

Glede preskrbe s kurivom dobivamo vsak dan vse polno pritožb in vse kažejo, da dobi kurivo le oni, ki ima pri civilnih ali vojaških oblastih protekcijo. Nekdo, v civilu trgovski sodrugin, sedaj vojak, je dobil cel vagon drv, čeprav šteje vsa njegova družina dve osebi. Zakaj eden toliko, drugi niti polenčka? Na Starem trgu pred Zorčevo prodajalno drv je vsak dan prava bitka za butaro drv. Neki obrtnik nam tudi sporoča, da ne dobi nikjer niti toliko kurjave, da bi segrel likalnik, med tem ko ima v njegovi bližini hišna gospodinja tako natlačeno drvarnico s premogom in drvni, da še miš ne pride skozi, in kljub temu dobiva ta ženska še z magistrata premog. Vsi ti pojavi zbujaajo med ljubljanskim revnim ljudstvom silno ogorčenje, kar je pri tej očitni protekciji in korupciji popolnoma umljivo.

Razno.

* **Jaurésov morilec**, Raoul Villain, je vložil na predsednika pariškega porotnega sodišča novo prošnjo, naj pride njegov proces v prvem zasedanju k obravnavi. Umrlo je v teku treh let mnogo njegovih razbremenilnih prič in ječa izpodkopava njegovo zdravje, tako da se vedno bolj zmanjšujejo njegova obrambna sredstva.

* **Času primerna ženitna ponudba.** V nekem nemškem listu se ponuja možnost željna samica tako-le: Imam 14 kokoši, 6 prešičev, 4 goveda, 2 gnjati in mnogo klobas v dimniku, slepo mater, ki zna tkati in presti, majhen vinograd, 25 češnjavih, 14 jabolčnih in 10 češpljevih dreves, doma natačano platno, v kleti vino, klavir in kitaro. Vojni invalid, ki lahko še dela na polju in doma in je poštenega značaja, naj pošlje opis svojih razmer. — Čakala gotovo ne bo dolgo.

* **Maffijeva brada.** „Kölnische Zeitung“, poroča: 13. julija je stal pred nekim okrožnem sodišču v Rimu mizar Tirletti, vnet pristaš vojne, obdolžen, da je odrezal poslancu Maffiju brado in zakrivil s tem dejansko razžalitev in telesno poškodbo. Maffi je namreč socialist, nasprotnik vojne torej in je zastopal to svoje mnenje tudi javno. Neki rimski hujškaški list je pozval nato vse prijatelje vojne, naj obrcajo Maffija in mu odstrižejo brado. Tirlettiju je ugajal ta načrt za ukročenje veleizdajalca Maffija; napadel ga je na cesti in mu odrezal s škarjami kos brade. Čeprav je upošteval sodnik Tirlettijevo domorodno navdušenje, ga je obsodil kljub temu na štiri mesece in deset dni zapor in še na 400 lir globe, konfisciral je seveda tudi škarje in pozval obtoženca „da vrne oropancu brado“.

* **Jubilej Hohenzollerjev.** Letos je poteklo 500 let, odkar je prišel prvi Hohenzollern v Brandenburg in položil temelj veličini Brandenburga in Prusije. V Konštanci so to obletnico svečano praznovali. Hohenzollerji so slovanskega pokoljenja. Priimek Zollern je nastal iz Inžikosrbskega Zalarina.

* **Carjevo bogastvo.** Ruski car je dobival civilne liste oko o 40 milijonov rubljev na leto, od te svote je ostalo carju samemu na razpolago tri četrtine, štiri milijone so dobivala carska gledališča in akademije istotoliko člani carske hiše. Mnogi preostali milijoni se niso porabili, marveč je car približno dve tretjini te svote na leto prihranil. Pred 10 leti je imel na ta način prihranjenih baje že okoli 250 milijonov kron, do letos je moral prihranek narasti na pol milijarde. Carjeve domene obsegajo 10 milijonov hektarjev zemlje. To so bivša cerkvena posestva, last vse carske rodbine, pod carjevo upravo. Okoli 100 milijonov kron je dobil car vsako leto iz teh domen z gozdovi, rudniki in ribarstvom. Privatne domene, carjeva last, obsegajo sedemkratno

površino carskih domen, večina jih je v Sibiriji; površina njihova doseže skoro velikost Francije. Tu so že zakopani milijoni v rudnikih s platinom, zlatom, srebrom, železom, bakrom in drugimi kovinskimi zakladi. Vrednost carskih gradov, kakor Jalte na Krimu, Kremļa v Moskvi in Spale, se sploh ne da ceniti glede na zaklade v umetninah, orožju in raznih zbirkah. Carjeva krona ima najdražji rubin, nad 50 biserov in mnogo dijamantov, državno jabolko najkrajše briljante, itd.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 26. julija. (Koresp. urad.) Uradno se razglasi:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

Nobenih bojev.

Armada fronta generalobersta nadv. Jožefa.

Na gornji Susiti razvija sovražnik živahno delovanje. Pri armadi generalobersta v. Kövesza smo iztrgali Rusom Babo Ludovo. Sovražnik je opustil severo-zapadno od te višine svoje pozicije v Karpatih ter se umika proti vzhodu. Pri prelomljenju ruskega odpora ob Tatarskem prelazu se je posebno odlikoval preizkušeni budimpeštanski pešpolk Cesarica in kraljica Marija Terezija št. 32.

Armada fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Armada skupina generalobersta v. Böhm-Ermollija je zavzela Delatin, Otinije, Tlumač. Nemške čete stoje na zapadnem robu Trembovle. Uspeh pri Tarnopolu smo razširili z zavzetjem več višin.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Razen navadnega topovskega ognja nobenih posebnih dogodkov.

JUGOVZHODNO BOJIŠČE.

Neizpremenjeno.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMSKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 26. julija. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestol. Ruprehta Bavarskega.

Z nezmanjšano silo na več točkah naraščajoč v bobnajoči ogenj, besni med obalo in Lyson artiljerijska bitka. Ponoči je streljanje le malo popustilo. Ko se je daniilo, se je stopnjeval zopet do največje sile. Angleški izvidni sunki so trajali. Uspehov niso imeli. V Artoisu je ležalo zopet silno artiljerijsko učinkovanje na pozicijah pri Lensu. Pri Monchyju so zavojevali lübeški napadalni oddelki skupaj z metalci ognja važen kos jarka, ki ga je skušal sovražnik trikrat zamen zavzeti nazaj.

Armada skupina nemškega prestolonaslednika.

Po izborni topovski pripravi so jurišali zvečer deli westfalskih polkov francoske pozicije južno od Aillesa v širini 1800 m in globini 400 m. Danes jutraj so v nenadnem napadu prodrli dolnjerenski bataljoni severo-zapadno od pristave Hurtebise ter iztrgali sovražniku obvladajoče kose višinskega grebena. V Champagni so

uspešno izvršile napadalne čete iz Marke in Slezvik-Holsteina biter sunek. Zavzele so zopet ob Visoki gori ostanke dne 14. julija v rokah Francozov ostalega ozemlja. Sovražnik je zamen izvršil protinapade na treh bojiščih ter le povečal svoje krvave izgube. V celem smo vjeli nad 11.050 mož, med njimi 46 častnikov, ter vplenili mnogo orožja za v jarke.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Armada skupina generalobersta v. Eichhorna.

Južno od Smorgona je zmanjšalo naše zbrano artiljerijsko učinkovanje vrzel, ki so nam jo napravili Rusi. Sovražnik se je moral tam umakniti. Skoro vsa prejšnja pozicija je zopet v naši posesti.

Armada skupina generalobersta v. Böhm-Ermollija.

V silnih bojih so zavzele naše divizije višine severo-vzhodno od Tarnopola in odsek ob Gniezcani do ceste Trembovle-Husiatin. Bolj proti jugo-zapadu smo vzeli Bučač, Tlumač, Otinije in Delatin.

Fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

Ruska karpatska fronta se je vsled pritiska severno od Dnjestra sedaj tudi južno od Tatarskega prelaza omajala. Sovražnik se tam umika v smeri na Črnovice. V napadu smo včeraj vrgli Ruse z višin Babe Ludove.

Armada skupina generalfeldmaršala Mackensena.

Od opoldneva do večera streljanje ob dolnem toku Sereta.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Šiški številka 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolodvorski ulici 200 ali pa v trafiki pri farni cerkvi. V treh tednih zrastejo najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborno sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadoštuje steklenica.** Spričevala na razpolago.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa

še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke.

Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica
na Starem trgu št. 11.

Podpisani obveščam s tem vse druge, prijatelje in znanee, da je dne 24. julija 1917 preminul njegov brat

Tone

bivši črnovojniški delavec

na proletarski bolezni, ko je bil prej trikrat poklican v vojaško službo. Ostal je zvest svojemu prepričanju do zadnjega dihljaja. Blag mu spomin!

Ljubljana, dne 26. julija 1917.

Ivan Kocmur, tč. vojak.

Občno konsumno društvo

v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljše aprovizacijsko mesto, ki preskrbljuje z vsemi potrebščinami svoje članke po najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

Konsumno društvo

za Ljubljano in okolico

R. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani.

Pisarna: Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ul. 56.

Osrednje skladišče: Kolodvorska ulica 56.

Prodajalne:

1. Ljubljana-Šiška, Kolodvorska ulica 56.
2. „ Sodne ulice 4.
3. „ Krakovski nasip 10.
4. „ Udmat, Bohoričeva ulica 12.
5. Vič-Glince, Tržaška cesta.
6. Vič-Rožna dolina 165.
7. Tržič na Gorenjskem.
8. Sava (okr. Jesenice) na Gorenjskem.
9. Jesenice na Gorenjskem.
10. Koroška Bela-Javornik.

Prodaja se le članom.

Pristopnina 1 K.

Delež 40 K.

V letu 1916-17 (od 1. julija 1916 do 30. junija 1917) se je oddalo blaga med zadrugnike za 2.000.000 kron.

Zadrugnikov (30. jun. 1917): 2500 rodbin.

Družbeno premoženje 1. junija 1917:

Rezervni zaklad K 20.400.
Dispozicijski . . . K 11.750.
Bolniški . . . K 15.000.
Pogrebni . . . K 1.000.
Penzijski . . . K 6.000.
Deležni . . . K 60.000.